

ارسال میشود. جلسه آتی پس فردا دو ساعت بفرود
مانده. دستور هم بقیه مذاکرات در قانون شورای
عالی معارف خواهد بود

آقایان حالا که بیرون تشریف میبرند باید يك
نفر برای عضویت کمیسیون مالیه بجای مرحوم آقا
شیخ محمد جواد انتخاب نمایند همچنین باید يك نفر بجای
آقای شیخ المراقین زاده که از کمیسیون مبتکرات استعفا
نموده اند تعیین کنند

سلطان العلماء - خوب است مقرر فرمایند
دو نفر برای کمیسیون مالیه انتخاب کنند

رئیس - صحیح است. پس امشب دو نفر برای
کمیسیون قوانین مالیه و يك نفر برای کمیسیون
بودجه معین کنند. در جلسه دیگر يك نفر برای
کمیسیون خارجه.

(بعضی گفتند برای کمیسیون بودجه دو نفر باید
انتخاب شود)

رئیس - بلی دو نفر برای کمیسیون بودجه و دو
نفر برای کمیسیون مالیه معین شود اشخاصیکه برای
کمیسیون بودجه معین می شوند از شعبات باید تعیین
هوند.

نصرت الدوله - میخواهم بدانم ممکن است
آقای رئیس اجازه فرمایند انتخابات موکول به روز
شنبه شود؟

رئیس - راجع ببنده نیست مجلس باید
اجازه بدهد

نصرت الدوله - چون امشب وقت
گذشته و بعضی آقایان هم رفته اند باین جهت عرض
کردم.

رئیس - اگر مغالطی نیست میماند برای
جلسه دیگر.

(اظهار مغالطی نشد)

(مجلس دو ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد)

رئیس مجلس شورای عالی - مؤتمن الملک

جلسه ۱

صورت ه شرح مجلس یوم سه شنبه بیست
و پنجم شهر جمادی الاولی هزار و سیصد
و چهل مطابق چهارم دلو هزار و سیصد

مجلس موقع مغرب در تحت ریاست آقای
مؤتمن الملک تشکیل گردید.

(صورت مجلس یوم یکشنبه دوم دلو را آقای
تدین قرائت نمودند)

رئیس - آقای مستشار السلطنه (اجازه)

مستشار السلطنه - بنده در ضمن عرض در
جلسه قبل عرض کردم که مجلس هم نمی تواند بدون
علاقه باین قضیه باشد و ساکت بماند بدولت مراجعه و
جدیت کنند که زودتر اجراء شود و اتمام قضیه را هم
بمرض مجلس برساند.

رئیس - چنانچه ملاحظه می فرمایند این اواخر
صورت مجلسها خیلی مفصل نوشته میشود و بنده اقدامی
خواهم کرد که مختصر تر نوشته شود حالا سر کار می
فرمایند که چرا تمام مذاکرات را اینجا نمی نویسند

فرمایشاتی که می فرمائید تماماً در جزو صورت مشروح
نوشته می شود ولی در این صورت نمی شود تمام
مذاکرات را نوشت (جمعی گفتند صحیح است) دستور
امروز بقیه مذاکرات در لایحه شورای عالی معارف
است.

ولی چون دو فقره راپورت از کمیسیون تحقیق
انتخابات رسیده خوانده می شود و رأی می گیریم بعد
داخل دستور میشویم.

(آقای آقا سید یعقوب مخبر کمیسیون برای قرائت
راپورت احضار و بمضمون ذیل قرائت نمودند)

کمیسیون تحقیق انتخابات آذربایجان در تکمیل
وظائف خود با حضور اعضاء تشکیل و بدو سیه انتخابات شهر
تبریز و توابع رسیدگی نموده شرح جریان انتخاب
محل مزبور و حوزه های تابعه را در راپورت سابق
معروض داشته راجع به نماینده که جانشین مرحوم خیابانی
است و در درجه دوم حائز اکثریت است. بمرض
مجلس می رساند که پس از فوت مرحوم خیابانی مطابق
قانون انتخابات آقای وحید الملک دارای سه هزار
و هشتصد و نود و سه رای از حوزه شهر تبریز و توابع
منتخب هستند و راجع بصلاحت ایشان هم اعتراضی
نبوده کمیسیون انتخاب ایشان را تصدیق میکنند.

رئیس - نسبت باین راپورت اعتراضی نیست؟
آقای آشتیانی (اجازه)

آقا میرزا هاشم آشتیانی - بطوری که
بنده شنیده ام مرحوم خیابانی از هیئت نظاریک اعتبار
نامه گرفته بود. خراستم بیرسم این امر صحیح است
یا خیر؟

مخبر - در این موضوع در کمیسیون بحث زیادی
شد و برای استحضار خاطر نمایندگان محترم عرض
می دارم چون صورت مجلس حکه بکمیسیون رسیده
بود صورت مفصل نبود و صورت خلاصه بود و کمیسیون
نظریات خود را در آن صورت نموده و در آنجا دلیلی
نیافت که معلوم شود مرحوم خیابانی نماینده کی را
قبول نموده و بایشان اعتبار نامه داده اند یا نداده اند
لیکن یک خبری بکمیسیون رسیده بود و آن این بود
که شاهزاده محمد هاشم میرزا بعد از اینکه نماینده
های آذربایجان منتخب شده اند تلگراف تبریزی
بمرحوم خیابانی و سایر نمایندگان مغایره نموده اند
که حال این آنرا می خوانم: خدمت سر کار منور -
الاسلام آقای خیابانی و جناب اجل آقای معتمد التجار
مدظله امرض تبریک بنده را حضور آقایان نمایندگان محترم
مخصوصاً حضرت آقای سید المعقین و حضرت
اشرف والا تقدیم فرمایند در عتبه مقدسه موفقیات آنان
را در خدات ملیه از خداوند درخواست می نماید.

محمد هاشم میرزا
مرحوم خیابانی در جواب اینطور تلگراف
نموده اند:

حضرت والا شاهزاده محمد هاشم میرزا آقایان نمایندگان
عموماً مخصوصاً حضرت آقای سید المعقین در ضمن عرض تشکر
موفقیات آن حضرت را مسئلت می نماینده. خیابانی:
کمیسیون از این تلگرافات ابداً نتوانست چیزی
بفهمد که مرحوم خیابانی قبول نمایندگی کرده

است یا نه و چون این مطلب را استنباط نکرده و
اطلاعات دیگری هم نداشت و این بود که عقیده خود
را اظهار کرده و بمجلس تقدیم نموده حالا اگر دیگران
از این عبارت چیزی می فهمند بفرمایند
رئیس - آقای ملک الشمره (اجازه)

ملک الشعراء - بنده یک دفعه دیگر هم راجع
بلین مسئله اظهاراتی کردم حالاهم عرض می کنم
دراوقاتی که آقایان نمایندگان آذربایجان انتخاب
شده بودند و انتخابات تمام شده بود بنده مخبرانی
بآذربایجان داشتم و هم چنین با بعضی از دوستان مکاتبه
داشتم قبل از فوت مرحوم خیابانی در آن اوقات یکی
از شکایاتی که متجددین آذربایجان از حکومت
داشتم مسئله داده شدن اعتبار بمرحوم خیابانی و سایر
نمایندگان بوده و تا آخرین اوقاتی که مراسلات از آنها
برای بنده می رسید مبنی بر این بود که اعتبار نامه بآقایان
نمایندگان داده نشده و اطلاعات زیادی بنده دارم که تمام
آن ها رسیدن اعتبار نامه را بمرحوم خیابانی تأیید می کنند.
رئیس - آقای سلیمان میرزا (اجازه)

سلیمان میرزا - اینکه آقای آقا میرزا هاشم
آقا سؤال فرمودند که آیا اعتبار نامه بمرحوم خیابانی
داده شده یا نشده در تلگرافاتی که بسایر نمایندگان
مغایره شده یکایک جواب فرموده اند که بهیچ کدام
ما ها اعتبار نامه داده نشده آقای سید المعقین همین
تلگراف را کرده اند آقای معتمد التجار همین طور
شاهزاده محمد ولی میرزا هم همین طور آقای آقا سید
محمد تقی طباطبائی که خودشان این جا حاضرند اظهار
داشتند که بهیچ وجه اعتبار نامه بکسی داده نشده و
این مسئله محقق است که حکومت با این انتخابات چندان
موافق نبود.

بنابر این اعتبار نامه بکسی داده نشده این سوء تفاهمی
که در اذهان ناشی شده و گفته می شود شاید اعتبار
نامه داده شده برای این است که در آن موقع سه
نسخه صورت مجلس نوشته شده و چون سه نسخه بوده
است تصور نموده اند اعتبار نامه بوده در صورتیکه اعتبار
نامه نبوده و از طرف دیگر همان طوری که ملاحظه
فرموده اند تلگرافی را هم که مرحوم خیابانی امضاء
فرمودند بهیچ وجه راجع بخودشان نیست و این عبارت
را نوشته اند که سید المعقین و سایر نمایندگان کمال
تشکر را دارند حتی اینکه نه نوشته اند من و
سید المعقین و سایر نمایندگان تشکر می کنیم که راجع
بخودشان هم باشد مثل این است که امروز بعد از
تعیین هیئت وزراء بیک از و کلام تلگراف شود
که توسط شما با آقایان وزراء تبریک عرض میکنم و آن
شخص وکیل هم جواب بنویسد

هیئت دولت از این حسن ظن شما ممنون هستند آیا
این دلیل می شود که آن وکیل جزء وزراء محسوب
شود این تلگراف هم در حکم همان است از این
جهت همانطور که مضر محترم فرمودند کمیسیون
هیچ جز از این تلگرافات استنباط نکرده و راجع به
قبول اعتبار نامه هم سندی بدست نیست

رئیس - آقای محمد هاشم میرزا (اجازه)
محمد هاشم میرزا - بنده اعتراضی نداشتم ولیکن
از قراریکه کم کم اظهار می شود مثل این است که

مرحوم خیابانی هیچ میل بقبول و کالت نداشته اند در صورتیکه از محسوسات اولیه است که ایشان نهایت جدیت را در قبول و کالت داشته اند حالاً مانعی که اعتبارنامه بایشان داده نشده نماند چیت و چون این مسئله مطلب مهم قانونی است برای اینکه بماند به جلسه دیگر تا مسئله حل بشود با راپورت مخالفم رئیس - می ماند برای جلسه دیگر .
 نصرت الدوله - بنده يك توضیحی داشتم
 رئیس - چون مخالفت کردند بماند برای جلسه دیگر .
نصرت الدوله - می خواستم توضیحی بدهم شاید مطلب روشن شود .
 رئیس - نمی شود میماند برای جلسه دیگر .
 راپورت دیگری است راجع به نماینده غار و فشاویه خوانده میشود .
 (آقای ملک الشعراء برای قرائت راپورت احضار و راپورت مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند)
 کمیسیون که بجهت تحقیق انتخابات بندر - هاس - سرخس - دماوند - غار و فشاویه تشکیل شده بود بتاریخ هفدهم عقرب بدوسیة انتخابات غار و فشاویه بدقت رسیدگی کرده راپورت آنرا بعرض مجلس شورای ملی می رساند - مطابق دوسیه و صورت راپورت های حکام محل و مأمورین انتخابات از تفتیش و معلمین که برحسب درخواست خود اهالی محل اعزام شده بودند انجمن نظارت مرکزی غار و فشاویه در معریم سی و هشت منعقد پس از نشر اعلان مطابق مقررات قانون دوهزار و هشتصد و بیست و دو ورقة تعرفه توزیع نموده در نتیجه دوهزار و دو بیست و هفتاد و پنج ورقة رأی مأخوذ داشته است . يك شعبة نظارت هم در فشاویه بریاست نماینده مخصوص انجمن مرکزی تشکیل داده و در شعبة مزبوره شصت و چهار و پنج ورقة تعرفه تقسیم و هشتصد و چهار ورقة رأی اخذ کرده اند و جمعاً در دو نقطه مذکور . سه هزار و شصت و شصت و هفت ورقة تعرفه بخش شده و سه هزار و هفتاد و نه ورقة رأی گرد آمده و آراء مزبوره قسمتی در حضور اعضاء انجمن مرکزی و قسمتی در حضور اعضاء انجمن فشاویه و نماینده انجمن مرکزی و حکومت محلی و حکومت حضرت عبدالعظیم قرائت و استخراج شده بالنتیجه آقای میرزا مهدی خان مقوم الملك با کثرت یک هزار و صد و سی و دو رأی از سه هزار و شصت و شصت و هفت رأی بصوت مجلس شورای ملی انتخاب گردیده است ولی انتخاب مزبوره دارای صورت مجلس و اعتبارنامه نیست . علت آن این است که انجمن مرکزی اعتراضاتی بانتهابات فشاویه نموده و باین بهانه از تهیه صورت مجلس جامع و صدور اعتبارنامه استنکاف ورزیده است مدرک شکایت انجمن نظارت مرکزی مطابق اعلانی که در همان اوقات در جراید محلی منتشر کردند و موافق صورت مجلس کمیسیونی که در وزارت داخله با حضور هیئت نظارت مرکزی و نظار و فشاویه و مدیران دوائر وزارت داخله برای تسویه همین امر منعقد و تقریرات طرفین در آن مطبوعات فقط و فقط دو امر است : اول عدم مراعات قانون در فاصله بین اعلان و

توزیع تعرفه از بلوک فشاویه . دوم مهر و لاک نداشتن شکاف بالای صندوق آراء فشاویه - نماینده انجمن نظارت مرکزی و اعضاء انجمن نظار فشاویه در کمیسیون منعقد در وزارت داخله با اعتراضات فوق اینطور جواب می دهد که اولاً مشارالیه از روز و روز دهم مرکز انتخابات فشاویه مرتباً راپورت عملیات خود را به انجمن نظارت مرکزی میفرستاده و از آنها هم جواب و تصمیمات دریافت می داشته است منجمه برای سند یکی از مراسلات جوابیه انجمن نظارت مرکزی را ارائه می دهد و سپس مترض است که هر گاه انجمن مرکزی در عملیات مشارالیه تردیدی داشته است و کمی مدت فاصله بین اعلان و توزیع تعرفه را مبطل انتخابات میدانسته میبایستی در همان موقع اظهار بدارد تا بفوریت جبران بشود و در موضوع ثانی جواب می دهد که مادر ب صندوق را هم روز و قفل کرده و مهر و موم نموده پس از آن صندوق را در لفاف چلوار پیچیده تمام اطراف آنرا بهمهر تمام اعضاء و حکومت و رئیس زاندارم مهر و لاک کرده و بدینجهت مستغنی از مهر کردن شکاف بالای صندوق بوده ایم کمیسیون تحقیق انتخابات پس از رسیدگی بدوسیة و مطالعه صورت مجلس ها و صورت کمیسیونهاییکه در وزارت داخله و اداره ایالتی طهران کراراً در اینخصوص منعقد شده بوده است و در نتیجه مذاقه در راپورت های حکام محل و مأمورین و مفتشین انتخابات هیچ از این دو اعتراض را وارد ندانسته و اساساً بانجمن نظارت مرکزی حق نداده و نمیدهد که باین دوعلت ازدادن صورت مجلس اعتبارنامه خود داری نموده باشد در اعتراض اولی که مربوط بکمی مدت فاصله بین نشر اعلان و توزیع تعرفه باشد بموجب يك مراصله که از طرف حکومت فشاویه بوزارت داخله ارسال شده تقصیر برعهده انجمن نظار وارد شد زیرا مشارالیه شش روز قبل از اعلان و توزیع تعرفه در فشاویه بوزارت داخله می نویسد که چند روز است اوراق تعرفه و صندوق بفشاویه رسیده سهم محل حکومتی را بمناسبت اینکه همه جای بلوک دست رسمی داشته باشد تغییر داده کدخداهای اهالی را اطلاع داده ام و همه روز جمع می شوند ولی هنوز مأمور و نماینده انجمن مرکزی وارد نشده و ضمناً شکایات از مخارج تجمع مردم و تجمع کدخداهای کنند و تأخیر ورود نماینده انجمن مرکزی را ضرر دولت می شمارد در این صورت می توان تصدیق نمود که در محل کوچک و کم جمعیتی چون فشاویه شش هفت روز حکومت و ریش سفیدان و اهالی در انتظار و مهیای شروع شدن انتخاب بود و سپس نماینده انجمن مرکزی رسیده اعلان منتشر کرده است اگر چه بلافاصله یکروز بعد از نشر اعلان به دادن تعرفه پرداخته لیکن سابقه اطلاع و استحضار اهالی محل موافق مراسله حکومت برای اینکه فلسفه فاصله بین اعلان و توزیع تعرفه مراعات شود کافی است علاوه بر این در موارد عیدیه در مجلس چهارم هملا این قضیه در نقاط مختلفه بمناسبت کوچکی محل مورد توجه اهمیت قرار داده نشده چنانچه در انتخابات غالب شمبات فارس این موضوع پیش آمده

و از طرف مجلس باغماض برگذار شده و اما در باب اعتراض قانون انجمن نظار که گفته شد شکاف صندوق مهر و موم نبوده است این اعتراض رانیز کمیسیون وارد ندانست بدلیل این که مقصود تفتن از این مراعاتها محفوظ ماندن اوراق رأی است نه چیز دیگر در صورتی که بتصدیق خود انجمن نظار مرکزی و حکومت زاویه مقدسه و حکومت فشاویه و نظار فشاویه و مفتشین انتخابات که تصدیق تمام اینها در دوسیه موجود است در صندوق قفل و مهر و موم بهمهر تمام اعضاء انجمن نظار فشاویه و حاکم بوده بعلاوه تمام صندوق در لفاف ضخیم پیچیده و زوایا و شکاف های لفاف مزبور هم بهمهر تمام اعضاء حکومت و نماینده نظار مرکزی که مهر و لاک شده و کاملاً از هر دستبرد مصون بوده است لذا نمیتوان عدم مصونیت صندوق مزبور را بیبانه مهر نشدن شکاف که در زیر لفاف واقع شده بوده است اذعان نموده و بیطلان آراء فشاویه رأی داد بنا بر این دلایل کمیسیون بصحت انتخابات غار و فشاویه رأی داده میرزا خان مقوم الملك را و کپل غار و فشاویه میداند و دو اعتراض مزبور را که تنها بیبانه انجمن نظار مرکزی در ندادن صورت مجلس و اعتبارنامه بوده است و بهیچ وجه وارد ندانسته و آن را مبطل انتخابی نمیی شمارد

رئیس آقای رئیسالتجار (اجازه)

رئیسالتجار بنده مخالفم

رئیس پس میماند برای جلسه دیگر جزو سیزدهم از ماده دوازدهم قانون شورای عالی معارف مطرح است پیشنهاداتی راجع به جزء سیزدهم شده است قرائت می شود

پیشنهادی آقای شیخ العراقین داده (بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد مینمایم که فقره سیزدهم این قسم نوشته شود بایستی شرایط تحصیل که بخارج میروند و انتخاب عده که باید بخارج دولت اعزام شوند رئیس - (خطاب با آقای شیخ العراقین زاده) توضیحی دارید

شیخ العراقین زاده - در جزو سیزدهم تعیین شرایط تحصیل را مخصوص اشخاص قرارداده است که با مخارج دولت بخارج میروند در صورتی که با اطلاعاتی که از وضعیت اروپا و تحصیلی که در آنجا میروند داریم عقیده بنده این است که این ماده شامل تمام اشخاصی که برای تحصیل بااروپا میروند بشود برای این که اولاً ایرانی قبل از اینکه در مدارس ایرانی تربیت بشود و دارای اخلاق اسلامی شود نباید بخارج برود و ثانیاً مسئله دارائی است ما خیلی از جوانها را می بینیم از اینجا که میروند بااروپا بعد از یکسال اقرار میدارند نشان قوه تهیه خرج آنها را ندارند و در آنجا آن جوانان از تحصیل باز میمانند و در کار خانجیات مشغول کاری شوند از این نقطه نظر عقیده هم

این است تمام اشخاصی که بخواهند اطفال خود را با رویا بفرستند قبلاً بشورای عالی معارف اطلاع بدهند که اگر دارای شرایطی بودند که بتوانند اولاد خود را با رویا برای تحصیل اعزام دارند بفرستند و اگر دارای آن شرایطی نبودند اساساً مخالفت کنند

رئیس آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب بنده خیلی تعجب می کنم بطور مجلس شورای ملی می توانم مانع از آزادی کسی بشود و ما بطور میتوانیم جلو گیری از تحصیل کسی بکنیم دولت مطابق پولی که میدهد حق دارد نسبت بمحصلینی که بخرج دولت میروند موافقت کنند اما اگر دولت پول نمیدهد حق دارد مخالفت کند بنابراین این بنده با فرمایشات ایشان مخالفم

رئیس - آقای نصرت الدوله موافقت یا مخالف

نصرت الدوله بنده واقفم پس از یک مخالف عرض خواهم کرد

رئیس پیشنهاد آقای شیخ المراقین زاده بکمسیون ارسال میشود پیشنهاد آقای شریعتمدار کرمانی قرائت می شود

(بعضون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد مینمایم محصلینی که بخارج بخرج دولت میروند درس فقه و اصول قید شود باید از شرایط امتحان آنها دانش فقه و اصول بقدر لزوم

مستشار السلطنه - در خارجه ؟

رئیس - آقای شریعتمدار توضیحی دارید بفرمائید

شریعتمدار - نظر حقیر این بود مملکت ایران بلد اسلامی است باید بقدر لزوم از تحصیل علم فقه بشود چه در ایران باشد چه در عتبات عالیات

رئیس - دوباره خوانده میشود گویا اکتباه فرموده باشید

(مجدداً بشرح فوق قرائت شد)

شریعتمدار - خیر اینطور نیست لفظ عتبات عالیات دارد

رئیس - چون لفظ عتبات عالیات را قلم زده بودید باین واسطه قرائت نشد

شریعتمدار - بنده نوشته بودم عتبات عالیات (مجدداً با اضافه کلمه عتبات عالیات قرائت شد)

رئیس - (خطاب به آقای شریعتمدار) توضیحی دارید بفرمائید

(اظهاری نکردند)

رئیس - ارسال می شود بکمسیون - پیشنهاد آقای زنجانی قرائت می شود

(بعضون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم که این هجرت در ذیل فقره سیزدهم اضافه شود : انتخاب آنها از میان داوطلبانی که وزارت معارف معرفی میکند

امیر السلطنه - دوباره بخواهید

رئیس - نشنیدید دوباره خوانده می شود

(مجدداً قرائت شد)

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - این را برای این پیشنهاد کردم چون این عبارت راپورت کمیسیون می فهماند تعیین شرایط با شورای عالی معارف است انتخاب را هم شورای عالی معارف می نماید و این خیلی موجب اشکال و زحمت شورای عالی معارف خواهد شد

این است که پیشنهاد کردم هر کس که داوطلب است وزارت معارف بشورای عالی معارف پیشنهاد کند و آنها هر کدام که کدام را که دارای شرایط بودند انتخاب نمایند

رئیس - پیشنهاد آقای آقا میرزا ابراهیم قرائت می شود

(بشرح آتی قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم باخر جزو سیزده اضافه شود - از روی لیاقت و استحقاق

رئیس - آقای قمی توضیحی دارید بفرمائید

آقا میرزا ابراهیم قمی - چون متأسفانه تا کنون هر چه بخارجه رفته اند از اقبیاء و متولین انتخاب می شدند بنده این پیشنهاد را کردم که سایر طبقات هم محروم نمانند

مخبر - در جلسه گذشته راجع بهمین موضوع بنده توضیحات دادم در صورتی که بنا باشد شرایط محصلینی را که بخارجه اعزام می شوند شورای عالی معارف معین کنند البته در موقع انتخاب ملاحظه شرایط خواهد شد بنابراین محتاج اضافه و ذکر این کلمه نیست

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - اظهار بنده را آقای مخبر فرمودند

رئیس - بکمسیون مراجعه شود - جز چهاردهم قرائت میشود

(به ترتیب ذیل قرائت شد)

(۱۴) رسیدگی بدیلمهای اشخاصی که در خارجه تحصیل کرده اند

رئیس - آقای مستشار السلطنه (اجازه)

مستشار السلطنه - پیشنهادی دارم تقدیم می کنم

رئیس - آقای فتح الدوله (اجازه)

فتح الدوله - بنده می خواستم از آقای مخبر توضیح بخواهم که مقصود از رسیدگی کردن بدیلم اشخاصی که در خارجه تحصیل کرده اند چیست آیا آنها را مجدداً می آورند و امتحان می کنند؟ اگر این طور است که بنده مخالفم اگر چه پذیرد بگری است بفرمائید

مخبر - مقصود ایرانیانی هستند که در خارجه تحصیل می کنند و سند تحصیلشان بکمسیونی است که در دست آنها است بآن دیلم باید رسیدگی کرد که صحیح است یا جملی است و الا موضوع امتحان در بین نیست

رئیس - آقای نصرت الدوله (اجازه)

نصرت الدوله - بنده این اظهار آقای مخبر

را در جزو چهاردهم راجع به یک قسمت آن کافی می دانم ولی یک سؤالی بنده می خواهم بکنم که این رسیدگی را که شورای عالی معارف میکند از برای چیست و چه ترتیب اثری با داده خواهد شد؟ مثلاً اگر یک شاگردی تحصیل طلب کرده باشد و دیلم طلب در دست داشته باشد و بیاید اینجا شورای معارف بخواهد این حق را داشته باشد که بآن دیلم مراجعه کنند و اگر صحیح دید آن طبیب مجاز باشد طبابت کند و اگر صحیح ندید مانع بشود

آیا این نظر را دارند و یا فقط رسیدگی وثبت کردن است؟

اگر این نظر را دارند آیا نسبت بدیلمهای قدیم از قبیل دیلمهای علم حقوق یا دیلمهای دیگر چه خواهند کرد؟

آیا شورای عالی معارف در نظر دارد که پس از صحیح بودن دیلمهای آنها برای آنها کار پیدا کند یا خیر؟

مخبر - مقصود این است که در موقع لزوم یعنی در یک مواقعی دولت اعلان میکند اشخاص صاحب دیلم برای فلان شغل بر اشخاصی که دارای دیلم نیستند مقدمند دولت بخواهد آنها را بکار بگذارد بدیلمهای آنها رسیدگی میکند و دیلمهای حقیقی از دیلمهای جعلی تمیز داده میشود چون در سابق اتفاق افتاده در چند موقع که احتیاج به اشخاص دیلمه پیدا کرده اند یک محل و مرجعی نبوده که بدیلمهای آنها رسیدگی نموده و صحت و سقم آنها تشخیص بدهد باین جهت این اختیار بشورای عالی داده شده است که رسیدگی بدیلمها بنماید آن هم در موقع لزوم و احتیاج والا هیچ داعی ندارد شورای معارف هر کس دیلم دارد آنها را بخواهد و برای آنها کار پیدا کند

بنابر این اگر چنین موقعی اتفاق افتاد که دولت لازم دانست ترتیب اثری بدیلمهای اشخاص بدهد رسیدگی به صحت و سقم آن با شورای عالی معارف خواهد بود

رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - بنده می خواهم هم آقای نصرت الدوله و هم آقای فتح الدوله را متوجه باین نکته بنمایم که این جزو ۱۴ بعد از جزو ۱۳ واقع شده در جزو ۱۳ معین شده است که دولت در نظر دارد که محصلینی را بخرج دولت بخارجه بفرستد والا وقتی یک عده بخرج دولت بخارجه میروند پس از مراجعت دولت موظف است رسیدگی کند که این ها در این مدت تحصیلشان چه بوده و دیلم گرفته اند یا خیر؟

آنچه بنده چه در این جا و چه در کمیسیون فهمیده ام همین است که چون دولت مخارج آن هارا داده است رسیدگی بدیلمهای آنها بکنند ولی این که ملزم باشد برای آنها کار پیدا کند این مسئله مربوط بشورای معارف نیست

مخبر - این جزو چهاردهم مربوط به جز سیزدهم

نیست دولت یک عده شاگرد را بخرج خودش با رویا میفرستد و برای آنها سرپرست معین می کند و در تحت نظر نماینده دولت در آنجا تحصیل میکنند و وقتی هم که از مدارس دیلم می گیرند در تحت نظر دولت می گیرند وقتی که در این جا وارد شدند تمام مراحل خود را طی کرده اند نه این است که دولت یک عده شاگرد از این جا به اروپا می فرستد مخارج آنها را هم بدهد و دیگر هیچ نظر و مراقبتی در باره آنها نداشته باشد اگر اینطور باشد البته هیچ نتیجه ندارد و سابقاً هم مرسوم بوده است شاگردانی را که بخارجه می فرستاده اند سرپرست داشته اند

بنا بر این جزو چهاردهم بهیچ وجه شامل جزء سیزدهم نمیشود و همان طور که عرض کردم شامل اشخاصی است که بخرج دولت نرفته باشند و بخرج خودشان رفته باشند آن هم در موقعی که دولت میخواهد ترتیب اثری به دیلم بدهد در آنوقت این جزو چهاردهم اجرا میشود

رئیس - مذاکرات کافی نیست؟ (اغلب گفتند کافی است)

رئیس - پیشنهادی از طرف آقای مستشار السلطنه رسیده قرائت میشود

(بعضون ذیل قرائت شد)

(۱۴) رسیدگی به دیلمهای اشخاصی که در داخله و خارجه تحصیل کرده اند چه اینکه تصدیق شورای عالی معارف بر اشغال هر فنی استخدام دولتی مدخلیت تام خواهد داشت

مستشار السلطنه

رئیس - خطاب به آقای (مستشار السلطنه) توضیحی دارید بفرمائید؟

مستشار السلطنه - فرض اصلی این بود که امتیاز فضلی در استخدام دوائر دولتی منظور شود و البته این شورای عالی معارف با عرض و طول و این قوانین مخصوص یک اداره بزرگی خواهد بود خوب است در انتخاب اشخاص برای استخدام دوائر دولتی امتیازات فضلی در آنجا منظور شود و شورای عالی معارف به دیلم کلیه محصلین داخله رسیدگی نماید و هم چنین در موقع ورود اشخاص فارغ التحصیل از اروپا نیز باین نظریه را منظور دارند که در آن جا امتیازات فضلی منظور شود و مطابق فرمایش شاهزاده نصرت الدوله هر گاه ببیشم آنها محل تردید و تحصیلشان ناقص باشد از اشتغال بطلب سایر مشاغل محروم نباشد

آقای فتح الدوله (اجازه)

فتح الدوله - این پیشنهاد را که آقای مستشار السلطنه کرده اند که بدیلمهای محصلین داخله و خارجه از طرف شورای عالی معارف رسیدگی شود بنده عرض میکنم دیلمهایی که در اینجا داده میشود بتوسط وزارت معارف میدهند و دیگر محتاج نیست که ثانیاً شورای معارف تصدیق کنند و چون از طرف وزارت معارف دیلم داده می شود صحیح

است

رئیس - ارسال میشود بکمسیون پیشنهاد دیگری از طرف شاهزاده نصرت الدوله رسیده قرائت می شود

(بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم قسمت چهاردهم نوشته شود ثبت و تصدیق دیلم های مدارس اروپائی برای تسهیل مراجعه دولت در صورت احتیاج باشخص دیلم دار از اروپا

رئیس - (خطاب بشاهزاده نصرت الدوله) اگر توضیحی دارید بفرمائید

نصرت الدوله - مقصودی را که آقای مخبر داشتند توضیح دادند قسمت چهاردهم این ماده آن مطلب را نمی پروراند در این جا می نویسد بدیلمهای اشخاصی که در خارجه تحصیل کرده اند ولی برای چه تحصیل کرده اند؟ بعد از آن چه خواهد شد؟ معلوم نیست آقای مخبر در ضمن توضیحاتشان یک قسمت را که بنده عرض کردم جواب ندادند بنده عرض کردم یک قسمت از دیلمها است که عمومی است مثلاً طبیب دیلم که میگوید که طبابت کند بنده سؤال میکنم که شورای عالی معارف این حق را دارد یا که در روزی متعرض او بشود و بموجب ماده چهاردهم بگوید برای چه طبابت می کنی باید ببینیم دیلم توجعلی است یا غیر جملی یا خیر؟ جوابی که فرمودند اینطور بود برای این است که وقتی دولت محتاج بشود و فرضا برای نظام طبیب دیلم دار بخواهد اینکار را می کنند

این صحیح است اما اگر شورای عالی معارف موظف خواهد بود کلیه دیلمها را رسیدگی کند آنوقت بنده عرض خواهم کرد که اگر دولت این کار را بکنند مجبور است برای اشخاصی که دیلم آنها صحیح باشد فکر کار بکنند و الا این حق را نخواهد داشت

رئیس - آقای زنجانی (اجازه)

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - دیلمهایی که در دست اشخاص هست اینجا ذکر آنها نیست آنها ترتیب و قانون مخصوصی دارد بنده این مطلب را یک قدری توضیح میکنم - مثلاً اگر کسی دیلم از یک مدرسه متوسطه دارا باشد می تواند داخل مدرسه عالی بشود البته دیلمهای اینجا در خارجه مقبول است و دیلمهای خارجه در اینجا فرضا هر گاه کسی در مدارس متوسطه اروپا تحصیل کرده و دیلم گرفته بایران آمده نمیخواهد مستخدم بشود میخواهد داخل مدرسه عالی بشود آنوقت باید تشخیص داده شود که دیلم او صحیح است یا خیر

همین طور اگر مایک دیلم بشاگرد مدرسه متوسطه این جا بدهیم در خارجه در مدارس عالی او را قبول می کنند - بنابراین مقصود از تصدیق شورای عالی معارف این است که بدیلم معلمان ترتیب اثر داده شده باشد برای چیز دیگر نیست

رئیس - بکمسیون ارجاع میشود - جزو پانزدهم قرائت میشود

(بشرح آتی قرائت شد)

(۱۵) حکمت در مورد کتبی که برای تألیف یا ترجمه از طرف وزارت معارف بعمرض مسابقه گذاشته شده و بمؤلف یا مترجم آن جایزه داده می شود

- در این جزء ابرادی نیست؟

زنجانی - بنده پیشنهادی کردم

رئیس - بعد قرائت می شود - آقای حاج میرزا مرتضی (اجازه)

حاج میرزا زهر قاضی - خوب است آقای مخبر توضیح بفرمائید که مقصود از حکمت در باره کتب است یا مسابقه است که مثلاً دونفر در مسابقه گفتگو کرده اند از شورای عالی در این موقع باید حکمت بکنند این را توضیح بفرمائید

مخبر - این دو جمله را که فرمودند لازم و ملزوم یکدیگرند مثلاً وزارت معارف کتابی را معین می کند که هر کس آن کتاب را خوب ترجمه کند فلان مبلغ باو داده خواهد شد و چندانقر آن را ترجمه می کنند هر یکی مدعی هستند که کتاب من بهتر است حکمت این امر بشورای عالی معارف است - هر کتابی را تصدیق کرد بهتر است صاحب آن کتاب مقدم خواهد بود

رئیس - آقای زنجانی پیشنهادی کرده اند قرائت میشود

(آقای میرزا ابراهیم خان بشرح ذیل قرائت نمودند)

بنده پیشنهاد میکنم که فقره پانزدهم باین عبارت اصلاح بشود :

حکمت در مورد کتبی که برای اخذ جایزه موعوده از وزارت معارف بطور مسابقه تألیف یا ترجمه و بوزارت معارف تقدیم شده است

رئیس - (خطاب به آقای زنجانی) اگر توضیحی دارید بفرمائید

آقا شیخ ابراهیم زنجانی - این عبارت که در اینجا ذکر شده خلاف مقصود را میرساند - چون مقصود این است که کسانی را که وزارت معارف معین می کند و اعلان می نماید که این کتاب را ترجمه یا تألیف کنند درجه اول چه جایزه خواهد داشت - بدرجه دومش چه جایزه داده می شود آنوقت چند نفر تألیف می کنند و معرمانه بوزارت معارف می فرستند هیچ کس نمیباید مؤلف را بشناسد حتی پس از تصدیق هم کسی جای اورانی داند آنوقت کتب را بشورای عالی معارف می آورند و شوری تصدیق میکنند که در میان این کتب مؤلف کدام یک در مسابقه می تواند جایزه اول را را بگیرد - کدام یک جایزه دوم را - ولی این عبارات چنین میرساند حکمت در مورد کتبی که برای تألیف و ترجمه از طرف وزارت معارف پیشنهاد شده در صورتیکه بعکس است و حکمت در تألیف کتبی است که مؤلفین تقدیم وزارت معارف کرده اند

رئیس - ارسال بکمیسیون میشود جزء شانزدهم قرائت می شود.

(بترتیب ذیل قرائت شد)

(۱۶) تصویب اعطای نشان علمی .
رئیس - در این جزء مخالفی نیست ؟ (اظهاری نشد)

رئیس - بجز هفدهم قرائت می شود (بشرح آتی قرائت شد)

(۱۷) معاونت فکری وزیر در هر نوع مسئله و مشکلی که بان هیئت رجوع نماید .
رئیس - این جزء مخالفی ندارد ؟
حاج شیخ اسدالله - بنده پیشنهاد کردم .
رئیس - پیشنهاد آقای فهیم الملك قرائت می شود (بمضمون ذیل قرائت شد)

(۱۸) رسیدگی بشکایاتی که از معلمین و رؤسای مدارس در امور آراجه بوظایف اداری آنها میرسد .
رئیس - آقای فهیم الملك پیشنهاد کرده که این جزء علاوه جزء هجدهم بشود .
فهیم الملك - مقرر فرمائید جزء نوزدهم قرائت شود که توضیح بدهم (جزء نوزدهم هم بترتیب ذیل قرائت شد)

(۱۹) تجدیدنظر در احکام صادره از شوراهای معارف ولایات و ایالات . احکامی را که شورای عالی معارف بموجب فقرات هجده و نوزده صادر می نماید بدون استیناف خواهد بود

خلیل فهیم الملك

فهیم الملك - توضیحات راجع باین پیشنهاد را قبل عرض کرده ام که شورای عالی معارف یکی از معیار استینافی اداری است شکایاتی که از معلمین و مدارس و غیره میرسد رسیدگی آن حق شورای عالی معارف است . رسیدگی ابتدائی در شوراهای ایالات و ولایات که در ماده اول قرائت شد می شود و تجدیدنظر در احکام آنها در شورای مرکزی بعمل می آید و چون وظیفه و صلاحیت برای شورای عالی معارف باید تعیین شود حال آنکه قانون شورای عالی معارف مطرح است بنده پیشنهاد کرده ام البته پس از آنکه شورای عالی معارف نظامنامه داخلی خود را ترتیب داد و در هر محاکمه را در آنجا معین خواهد کرد . بنا بر این استند ما میکنم که این دو فقره که پیشنهاد شده است باین قانون اضافه شود .

رئیس - آقای زنجانی (اجازه)
آقای فهیم الملك - بنده هم تصدیق میکنم و پیشنهاد هم کردم زیرا ممکن است یک موقعی شود یک ناظم یا یک مدیر را تغییر بدهند و دو شاکی باشد البته باید معلی باشد که بتواند شکایت خود را بآنها بکنند البته آن معلی شورای عالی معارف خواهد بود مثلاً اگر معلی را تزیل مقام دادند یا حقوقش را کسر کردند و او خواست شکایت بکند . باید جانی برای شکایت داشته باشد و آجنای

شکایت همان شورای عالی معارف است .
رئیس - پیشنهاد آقای فهیم الملك بکمیسیون ارجاع میشود و پیشنهاد آقای زنجانی قرائت میشود پس از آنهم بکمیسیون رجوع خواهد شد . (بشرح ذیل خوانده شد)

بنده پیشنهاد می کنم دو فقره دیگر بر وظایف شورای معارف اضافه شود:

فقره اول - شور در تهیه وسایل تأسیس کتابخانه ها و کنفرانس ها و کلاسها و اکابر و مجامع علمی و ادبی و ترغیب مردم باستفاده از آنها .
فقره دوم - تهیه اساسی تألیف کتب و رساله ها و مقالات نافعه و نشر آنها تعظیم و احترام مؤلفین در نزد عامه .

ابراهیم زنجانی
رئیس - (خطاب بآقای زنجانی) اگر توضیحی دارید بفرمائید ؟
زنجانی - چون قانونی که برای شورای معارف وضع می شود تمام آن برای تربیت اطفال مدارس نیست . شورای عالی معارف باید نظر بعموم مردم داشته باشد مقام معلمین را تعظیم و تعظیم بکند و هم چنین مؤلفین را باین جهت بنده این دو ماده را پیشنهاد کردم که شورای عالی معارف شور در تهیه و ترتیب کتابخانه ها و کنفرانسها و کلاسهای اکابر می نماید و همچنین وسائل احترام معلمین و مؤلفین را فراهم نماید و آنها را مجبور بتألیف نموده و تألیفات آنها را ترویج کند .

مخبر - اگر چه بنده مدافعات خود را می گذارم برای شور دوم تعقیبه کمیسیون معلوم شود ولی در اینجا لازم میدانم خاطر آقای زنجانی را بقانون اداره معارف متوجه کنم زیرا در قانون اداره وزارت معارف وظایف اداره معارف را اینطور معین نموده .
اولا - مراقبت در امور تعلیمات عالی و فرستادن شاگرد به خارج .
ثانیاً - تشکیل کتابخانه و مجموعه های علمی و تاریخی
ثالثاً - تأسیس موزه های تاریخی و علمی و صنعتی و بالاخره را بعبارة تأسیس کتابخانه و قرائت خانه و مجمع های علمی و ادبی در مرکز و ایالات و ولایات .
اینها وظایف اداره معارف است . در این گونه امور شورای عالی معارف چه میتواند بکند مگر اینکه معتقد شویم که شورای عالی معارف یعنی رئیس تعلیمات عمومی را با اقدام اینگونه امور خیریه و ادار بکند .

زنجانی - اجازه میفرمائید ؟
رئیس بفرمائید .
زنجانی - شور و ترویج این امور باشورای عالی معارف و اجرائیات آن با اداره معارف است شورای معارف و اداره معارف بینه مثل مجلس شورای ملی و هیئت دولت می باشد کلیه کار شورای عالی معارف شور در تهیه امور معارف و اجرائی آن با وزارت معارف است .

رئیس - ارجاع میشود بکمیسیون . پیشنهادی از طرف حاج شیخ اسدالله رسیده قرائت میشود (بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که این ماده بوظایف شورای عالی معارف اضافه شود .
رسیدگی بتألیفات و تصنیفاتی که اجازه طبع از وزارت معارف خواسته میشود

رئیس - راجع باین پیشنهاد توضیحی نداید ؟ حاج شیخ اسدالله - تصور می کنم محتاج بهیچ توضیحی نباشد زیرا اگر کسی از وزارت معارف اجازه طبع کتابی بخواهد البته باید وزارت معارف رجوع بیک هیئتی نماید تا آن هیئت مذاقه در آن کتب نموده و اجازه طبع بدهد و تصور میکنم بهترین مجمع برای رسیدگی باین کار همان شورای عالی معارف باشد .

رئیس - پیشنهاد آقای ملک الشعراء قرائت می شود .
(بترتیب ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم این جزء بوظایف شورای عالی معارف اضافه شود :

رسیدگی بشکایات مؤلفینی که مدعی هستند تألیف آنها را دیگری بدون اجازه سرق و اقتباس نموده است .

رئیس - آقای ملک الشعراء توضیحی دارید ؟
ملک الشعراء - اگر چه در حال حاضر این قبیل دعاوی کمتر اتفاق می افتد زیرا امده مملکت خودمان مؤلف و مصنف نداریم تا اینکه ادها کنند دیگری تألیفات او را اختلاس نموده ولی قانونی بایستی برای حال و استقبال نوشت و گمان میکنم در آتی فوق العاده گرفتار این قبیل ابتلاعات خواهیم شد در حال حاضر هم اغلب دچار این قضایا می شویم چنانکه وقتی خود بنده در شورای عالی معارف عضویت داشتم از طرف دو نفر از مؤلفین شکایت رسیده بود که هر کدام شکایت می نمودند که دیگری عین تألیفات مرا استنساخ نموده و باسم خود منتشر کرده است ولی طرف هم میگفت من بدون اینکه از تألیف این شخص اطلاع داشته باشم این کتاب را خودم تألیف نموده و منتشر کردم این قضیه بشورای عالی رجوع شد و شورای عالی معارف هم رسیدگی نمود . بنا بر این از نقطه نظر بود که بنده این پیشنهاد را نمودم و تصور می کنم بالاخره بایستی یک جانی حق رسیدگی باین قبیل امور را داشته باشد و بعقیده بنده بهتر از شورای عالی نقطه دیگری که استحقاق رسیدگی باین امور را داشته باشد نداشته باشیم .

مخبر اول اینکه می فرمائید حالیه مؤلف و مصنف نداریم در این خصوص چه نظریه دارند ؟ و حال اینکه امروز نسبت بوضعیت حاضر یکمده مصنف و مؤلف در مملکت موجود داریم و یکی از دلایلی که بنده می توانم در این موقع استدلال نمائم همان فرمایش خود ایشان است که فرمودند در موقعی که

ایشان عضو شورای عالی معارف بوده اند که دو نفر با یکدیگر در موضوع یک تألیفی منازعه داشته اند ولی اصولاً قبل از اینکه قانون تألیفات وضع شود ارجاع این امر بشورای معارف بعقیده بنده جایز نیست زیرا این منظور که می فرمائید اگر مسئله مسئله سرق باشد منتهی بیک امر جزائی می شود و شورای عالی معارف ابداً صلاحیت ندارد که بیک امر جزائی رسیدگی نماید . بنا بر این بنده تصور می کنم مادامی که این قانون وضع نشده نمی شود از برای رسیدگی باین امر محلی تعیین نمود بعلاوه این قبیل کارها وظایف شورای عالی نیست بلکه محاکم صالحه دیگر باید رسیدگی نمایند .

رئیس - آقای زنجانی (اجازه)
زنجانی - بنده می خواستم همین را عرض کنم بنده یک قانونی برای تألیف و مطایع بوزارت معارف پیشنهاد کردم و در آنجا یکمده موادی برای این قبیل امور دارد تا آن قانون از مجلس بگذرد نمی شود اینگونه امور را بشورای عالی معارف معمول داشت .

رئیس - آقای شیخ اسدالله (اجازه)
حاج شیخ اسدالله - آقای ملک الشعراء تصور فرموده اند شورای عالی معارف یک محکمه ای است که صلاحیت محاکمه کردن را هم دارا است در قوانین موضوعه اینگونه امور مجازاتهای مینمی دارد که باید بموقع اجراء گذارده شود حالا اگر این پیشنهاد تصویب بشود و اینکار را بعهد شورای عالی محول کنیم آنوقت یک چنین امری در شورای عالی پیش بیاید چنین سرفتی نایب شود آیا شورای عالی معارف می تواند مجازات او را تعیین نماید ؟ بعقیده بنده شورای عالی چنین حقی را ندارد و بایستی به محاکم عمومی رجوع نماید و در قانون مجازات تکلیف اینکار معین است .

رئیس - آقای ملک الشعراء (اجازه)
ملک الشعراء - اینکه آقای مخبر فرمودند مؤلفین زیاد هستند و تألیفات مکرر و متواتر دارند بنده خیلی خوشوقت هستم و امیدوارم پیش بینی ایشان صورت ظهور حقیقی بخود بگیرد و تمام زوایای مملکت را مؤلفین اشغال نمایند اما راجع باینکه فرمودند این قضیه مربوط بامور جزائی است و چون بنده مسبوق نبودم که محاکم جزائی مأمور رسیدگی باین امور میباشد . این بود که این پیشنهاد را کردم ولی در صورتیکه یک محلی برای اینکار تعیین شده باشد بنده اصراری ندارم بشورای عالی معارف رجوع شود ولی از یک طرف تصور می کنم اگر شورای عالی راهم جزئی دخالتی در اینکار بدهیم چندان ضرری نخواهد داشت زیرا اگر انشاء الله مملکت در یک خط ارتقائی بیفتد تصور میکنم اینگونه امور بجائی برسد که قضاوت در آنها بسیار مشکل بشود زیرا این نوع قضایا بعدی واضح نخواهد بود که هر محکمه بتواند صلاحیت رسیدگی بآن کار را داشته باشد بلکه حل این قضیه بایستی باشخص دانشمند و صلاحیتدار رجوع شود حال اگر در هدایه یک چنین محکمه هست بنده حرفی

نارم ولی اگر این چنین محکمه نیست این حق را بشورای معین شود .
عالی معارف بدهیم که لااقل مقدمات امر با تجار رجوع شود محکمه ابتدائی این کار باشورای عالی معارف باشد و بعد برای استیناف و تعیین مجازات بمعاکم جزائی رجوع شود .

رئیس - این پیشنهاد هم ارجاع بکمیسیون می شود پیشنهاد دیگری از طرف آقای فهیم الملك قرائت میشود . (بشرح ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم که ماده ذیل بقانون شورای عالی اضافه شود : شورای عالی مکلف است که نظامنامه داخلی خود را که شامل انتظام جلسات و تکالیف اعضاء و دارالانشاء و طرز رسیدگی بامور و شکایات واصله و سایر مسائل مربوطه است تهیه نمود پس از مشاوره شورای دولتی و تصویب هیئت وزراء بموقع اجراء گذارند .

رئیس - آقای فهیم الملك (اجازه)
فهیم الملك - در این قانون وظایف و تکالیف شورای معارف بطور کلی ذکر شده لیکن یکی از مسائل مهمه طرز رسیدگی بشکایات و طرز جلسات شورای معارف است که باید در ضمن قانون تعیین شود ، بنا بر این عقیده بنده این است نوشته شود شورای عالی معارف بایستی نظامنامه خود را تهیه نموده و نه فقط به تصویب وزارت معارف بلکه با تصویب هیئت وزراء و هیئت شورای دولتی بموقع اجراء گذارده شود اما قید شدن این مسئله در قانون شورای عالی مخصوصاً برای این است که اعضاء شورای معارف تهیه نظامنامه را تکلیف حتمی خود بشمارند .

رئیس - آقای شیخ الاسلام اصفهانی (اجازه)
شیخ الاسلام اصفهانی - بعقیده بنده این مواد العاقبه که تقدیم شده در اینجا مذاکره می شود خارج از موضوع است و آقایان باید در حین شور دوم این مواد را تقدیم و مذاکره فرمایند .

رئیس - پیشنهاد آقای حاج میرزا علی محمد دولت آبادی قرائت میشود . (باین مضمون قرائت شد)

بنده پیشنهاد میکنم این جزء اضافه شود : تهیه نظامنامه دارالتألیف

رئیس - خطاب به آقای حاج میرزا علی محمد) توضیح بدهید .
حاج میرزا علی محمد - چون تألیفات بر دو قسم است یک تألیفاتی است که از طرف دولت و از طرف دارالتألیف معین میشود و یک تألیفات دیگری است که اشخاص مختلفه تألیف نموده و بوزارت معارف پیشنهاد می نمایند . بنا بر این واجب ترین چیزها برای ما دارالتألیف است و شورای عالی نیز بایستی در این اداره نظارت داشته باشد .
همین نقطه نظر بود که بنده پیشنهاد نمودم تهیه نظامنامه دارالتألیف جزو وظایف شورای عالی معارف

رئیس - این پیشنهاد هم بکمیسیون ارجاع می شود آقای سلیمان میرزا (اجازه)
سلیمان میرزا - بنده در جلسه گذشته راجع بجزء دوم از ماده دوازدهم مشغول نوشتن پیشنهادی بودم چون از موقعش گذشته در خارج تقدیم آقای رئیس کردم حالا اگر اجازه بفرمائید توضیح عرض می کنم در جزء دوم از ماده دوازدهم می نویسد سعی در تهیه موجبات تکثیر مدارس و تدارک مقدمات تعلیم اجباری و مجانی مهم تر اینست بعقیده بنده ضمیمه می شود :
سعی در تهیه موجبات تکثیر مدارس شبانه روزی و اجباری نمودن ورزش های بدنی (ژیمناستیک) و رعایت قوانین حفظ الصحه در کلیه مدارس برای محکم کردن قوانین مدنی از همه چیز لازم تر و واجب تر است و هم چنین رعایت حفظ الصحه در مدارس تا بعد از این جوانهای مملکت ما ورزیده و قوی و با کمال حفظ الصحه بر صه ظهور قدم بگذارند و بواسطه آن ها روح مملکت ترقی کند بنا بر این بنده این پیشنهاد را نمودم و اکثر آقایان هم اعضاء کرده اند حالا اگر اجازه می فرمائید قرائت می شود

رئیس آن پیشنهاد گویا کم شده است مجدداً پیشنهاد کنید بکمیسیون فرستادم می شود . آقای آقا سید یعقوب این پیشنهاد راجع بکدام ماده است ؟ آقا سید یعقوب - راجع بجزء آخر است .
استدعاء می کنم قرائت شود تا بنده توضیح عرض کنم رئیس راجع بماده آخر است یا ماده دوازدهم است ؟ آقا سید یعقوب - باید به این مواد ملحق شود رئیس ماده ای قید است ؟ قرائت می شود (بمضمون ذیل قرائت شد)

بنده پیشنهاد می کنم که جزء ماده نوشته شود :
شعب شورای معارف در ایالت و ولایات هم مطابق نظامنامه تشکیل خواهد شد
سید یعقوب (بعضی اظهار نمودند در ماده اول ذکر شده)
رئیس - توضیح نمی دهید ؟
آقا سید یعقوب - اگر در قانون شورای عالی معارف هست که هیچ بنده توضیح ندارم
رئیس - شور اول قانون شورای عالی معارف تمام شد (یکی از نمایندگان - تبصره آن باقی است)
رئیس - تبصره را باین ترتیب می شود مطرح شود قرارداد و باید به ترتیب دیگری بنویسد بعضی گفتند صحیح است
رئیس - راپورت کمیسیون بودجه راجع به برقراری ماهی نود تومان در حق و رتبه مرحوم میر موسی خان طبع و توزیع شده باید باورقه رای گرفته شود آقایانی که تصویب می کنند ورقه سفید آقایانی کرد میکنند ورقه کیود خواهند داد
حاج شیخ اسدالله مذاکره نمی شود
رئیس کسی مخالف هست
حاج شیخ اسدالله بنده مخالفم
رئیس - بفرمائید

حاج شیخ اسدالله بنده داخل در این موضوع نمی شوم که مرحوم میرموسی یک نفر آدم صحیح العمل و خادم بوده است یا خدای نکرده خائن بوده است و همچنین داخل در این موضوع نمی شوم که مرحوم میر موسی خان دارائی داشته است یا نداشته است البته دولت که پیشنهاد کرده است می دانسته است که او شخصی بی چیزی بود و ورثه او مستحق و بریرشان است ولی کلیه بنده با این اصل مخالفم که بیک نفر مستخدم بواسطه روابط دوستی و خصوصیت و حمایت زیاد دولت یک پیشنهادی برای ورثه او به مجلس تقدیم کنند ولی نسبت بیک شخص خادم و صحیح العمل دیگر اگر وفات کرد و عیال و اطفال او در حال پریشانی زندگانی بکنند و تظلم نمایند هیچ ترتیب آثاری داده نشود بنده متقدم که باید دولت یک قانونی بمجلس پیشنهاد کنند راجع بحقوق تقاضای یا اینکه در هر وزارتخانه یا اداره اشخاصی که متوفی می شوند یک اصولی اتخاذ کرده شود یک نظامنامه بنویسند که اگر هر آینه یک نفر از مستخدمین وفات کرد و صحیح العمل بوده مثل میرموسی خان و ورثه او هم فقیر بودند باید نسبت بعیال و اطفال متوفی چه نوع معامله کنند و یک حقوقی برای عیال و اطفال این قبیل اشخاص معین شود که تماماً از زوری یک اصل معین باشد در بعضی از ادارات ماهی نظمی و بستخانه شنیده ام برای اینکار یک اصلی اتخاذ کرده اند و راجع به مستخدمین متوفی خود در یک مدت باین یک حقوقی بورثه آنها میدهند در تلگرافخانه هم شاید یک هم چو اصلی اتخاذ شده باشد ولی در سایر وزارتخانه ها این اصل را اتخاذ نه نموده اند بنا بر این بهتر این است عوض اینکه برای ورثه میرموسی خان مخصوصاً یک قراری بدهیم یک اصلی را اتخاذ کنیم و یک قانونی وضع کنیم که تمام مستخدمین ادارات که چندین سال خدمت کردند پس از فوت آنها اگر اولاد یا اطفال پریشانی دارند از آن قانون استفاده کنند ام از اینکه واسطه داشته باشند یا نداشته باشند باین جهت است که بنده باین راپورت معتقد نیستم و هر چه از این قبیل راپورتها برسد با آنها مخالفم

رئیس - آقای مستشار السلطنه موافقید ؟
مستشار السلطنه - بلی با راپورت موافقم ؛
نصرت الدوله مخبر کمیسیون بودجه - آقای حاج شیخ اسدالله برای بنده راه دفاع را سهل فرمودند برای اینکه اصولی را که دکتر فرمودند متفق علیه است و تمام ماها با آن اصول موافقم همین مذاکرات هم در کمیسیون بودجه شد البته مسلم است اینطور باید بروفق قوانین عمومی باشد هیچ کس نمی گوید بطور خصوصی نسبت باشخاص باید یک نظر هائی اتخاذ کرد این ایرادی را که فرمودند امیدوارم در این مورد بخصوص وارد نباشد و اینکه اشاره کردند که این ترتیب در نظمی بستخانه مجری است بلی همین طور است بنده هم اطلاع دارم ولی این یک ترتیب عمومی نیست و یک دوائری برای اینکه تضییع انشان بهتر بوده یک ترتیباتی پیش بینی کرده اند و شرط ورود و ترفیع رتبه و حقوق تقاضای دستگیری از عیال

و اطفال مستخدمین که در طی خدمت می میرند معین نموده اند ولی چون این مطلب در این مملکت عمومی نیست خود آقای حاج شیخ اسدالله و بنده وسایر آقایان و کلاه در موقع پروگرام در موقع دیگر همیشه گفته ایم و تکرار کرده ایم و حالاً هم میگوئیم که قانون استخدام مهمترین قانون است که برای مملکت لازم است و در استخدام این مطالب پیش بینی خواهد شد و اینکه عرض کردم تکلیف بنده را برای دفاع سهل کردند همین است که این اصول متفق علیه است و همه موافقم ولی بنده از ایشان میخواهم بی رسم عیالتاً تا وقتی که قانون استخدام وضع نشده آیا باید یک دولت و یک مجلس همینطور بنشینند و نگاه کنند و یک مشت بچه وزن بیچاره پس از استخدام کسانشان بطور صداقت و درستی از گرسنگی بمیرند برای اینکه قانون استخدام نداریم و همینطور منتظر شونیم که یک روزی قانون استخدام خواهیم داشت نداشتن قانون استخدام تقصیر مستخدمین نبوده تقصیر زن و بچه های گرسنه نیست تقصیر دولتها بوده و شاید تقصیر دولتها هم نبود تقصیر وقت بوده برای اینکه کلیه پیشرفت مسائل در دنیا تدریجی است و بالاخره همه آقایان میدانند حسرت زندگانی برای اشخاصی که این لایحه دوباره آنها پیشنهاد شده تا چه اندازه است ولی البته این راه باید بگوئیم که این نوع مستثنیات درین نباید باشد و باید سعی کنیم یک اصول کلی اتخاذ شود بزودی قانون استخدام وضع شود ولی همه آقایان مطلعند کمیسیون بودجه که این رأی را اتخاذ کرده است فقط بواسطه نهایت حسرت و پریشانی ورثه میرموسی خان بوده است و همین خود کافی است که پس از مدت مدیدی خدمت دولت با داشتن پست عالی آنهم استخدام در مالیه امروزه زن و بچه او باین درجه محتاج و پریشان هستند

رئیس - آقای فهیم الملك مخالف هستند یا موافق ؟
فهیم الملك - موافقم ؟
رئیس - آقای شیخ الاسلام گویا مخالفند ؟
شیخ الاسلام - بلی عقیده بنده این است که اگر مجلس شورای ملی شروع کند باین قبیل بخشها نظایرش خیلی زیادو کم کم موجب عسرو جرح می شود بخصوص در این راپورت نوشته شده است از تاریخ فوت آن مرحوم که بنده حساب کردم و دیدم تقریباً باید یک هزار تومان بورثه مرحوم میرموسی خان از بابت گذشته داده شود و البته آقایان متوجه هستند که قانون بمقابل خودش حکم فرما نیست .
رئیس - آقای مستشار السلطنه (اجازه)
مستشار السلطنه - بنده تصور کردم بعد از توضیحاتی که آقای مخبر محترم دادند دیگر مخالفی برای این مسئله کوچک و ساده نباشد البته کمیسیون بودجه که کمال جدیت را در کسر کردن حقوق اعضاء ادارات نموده و آقایان ملاحظه فرموده اند مقدار زیادی از بودجه مملکتی کسر کرده هیچ گاه دارای این عقیده نبوده

است که یک نفر مستخدم با داشتن پست مهم و کار متوالی پس از مردنش وضع تثبیت بازماندگانش بجائی برسد که مجبور شوند مبلغ نود تومان از دولت استعفا کنند و کمیسیون رد کند البته قانون استخدام که تقدیم مجلس شورای ملی می شود و بطور عموم تأمین نظریه آقای حاج شیخ اسدالله خواهد شد .
ولی عیالتاً با بودن مجلس شورای ملی که مرجع توجه عموم ملت است . بی تکلیف ماندن یک خانواده محترم که چندین سال مستخدم دولت و از سادات جلیل القدر بوده زیننده نیست بنابراین بنده با موافقت نظر عموم آقایان محترم که در این قضیه علاقه مند هستند از آقای حاج شیخ اسدالله و آقای شیخ الاسلام تقاضا میکنم که در این مسئله اخطار موافقت فرمایند و اغماض کنند و سایر آقایان نمایندگان را از مساعدت خودشان ممنون فرمایند .

رئیس - آقای حاج میرزا علی دولت آبادی (اجازه)
حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - بنده یک سئوالی داشتم .
رئیس - آقای آقا سید محمد تقی طباطبائی (اجازه) .

آقا سید محمد تقی طباطبائی - بنده مخالفم . اینجا بعضی از نمایندگان محترم می فرمایند که نظر بسادات آنها باید ملاحظه نمود این در وقتی است که انسان از کیسه خودش بشخصی بخواهد بپوشد و گرنه از بیت المال مسلمین بخشش نمودن همین لایقیدها که مارا با جانب محتاج کرده و حال مارا اینجا رسانیده است اگر چه در ظاهر خیلی کم نوشته شده است و ماهی نود تومان بیشتر نیست لیکن اگر حساب کنند در سال هزار و هشتاد تومان میشود و اگر از قرار سایر شهریه بگیرها که تومانی دوریال می گیرند حساب بشود سالی چهار هزار تومان هم بیشتر می شود بنده گمان میکنم که نمایندگان محترم بستمربهایی که تاکنون داده شده است رسیدگی خواهند نمودند اینک حالاً تازه یک چیزهای جدید را از مجلس میگذرانند .

رئیس - گمان میکنم مذاکرات کافی باشد (بعضی گفتند کافی است)
رئیس - آقای دولت آبادی (اجازه)
حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - خواستم از آقای مخبر بی رسم که مرحوم میر موسی خان حقوق دیگری هم که مشمول قانون وظائف باشد داشته است یا خیر ؟
مخبر - خیر هیچوجه مستمری و حقوقی که ورثه او مشمول قانون وظائف بشوند نداشته است .
رئیس - پس باورقه رای می گیریم . آقایانی که تصویب میکنند این مستمری داده شود ورقه سفید و الا ورقه کبود (در این موقع اخذ آراء بعمل آمده آقای سهام السلطان اوراق را شماره نموده نتیجه آراء بقرار ذیل حاصل شد .)
عدد حاضر (٦٨)
ورقه سفید علامت قبول (٤٠) ورقه کبود علامت رد (١٠)

رئیس - با کثرت ٤٠ رأی تصویب شد .
(اسامی قبول کنندگان)
آقایان سدیدالملک . اقبال السلطان . امیرناصر بیان الدوله . مصمم السلطنه . سردار چنگ . رکن الملك . آقامیرزا محمد حسین صدرائی . حاج میرزا تقی خان نائینی . آقا میرزا هاشم آشتیانی . فهیم الملك . مستشار السلطنه . حاج امین التجار . بیان الملك . سردار مفخم . عدل السلطنه . آقامیرزا ظاهر تنکابنی . آقامیرزا سید حسن کاشانی . آقا سید محمد تدین . نصرت الدوله . نصیر دیوان . قوام الدوله . آقامیرزا ابراهیم قمی . جلیل الملك . آقامیرزا ابراهیم خان ملک آرائی . آقا هبیب ابراهیم زنجانی . حاج میرزا علی محمد دولت آبادی . سردار معظم کردستانی . فتح الدواله . آصف الممالک . و قارالملک . حاج میرزا مرتضی . عماد السلطنه خراسانی . آقا سید یعقوب . آقامیرزا محمد نجات . آقا سید کاظم یزدی . ناظم العلماء . نصیر السلطنه . شیخ الاسلام ملایری . آقامیرزا محمد صادق طباطبائی .

(اسامی رد کنندگان)
شیخ الاسلام اصفهانی . عبدالممالک . منتصر الملك . حاج مقبل السلطنه . حاج میرزا اسد الله خان رئیس التجار . محقق العلماء . امین الشریعه . آقامیرزا سید محمد تقی طباطبائی . صدر الاسلام
رئیس - قانون استخدام مدتی است بکمیسیون مبتکرات رجوع شده ولی هنوز کمیسیون در قبول توجه یا عدم توجه راپورت نداده است از کمیسیون خواهش می کنم در این دوروزه منعقد بشود . و در این باب رأی خود را بدهند . انتخاباتی که باید پس از ختم مجلس بشود از این قرار است دو نفر برای کمیسیون قوانین مالیه بجای مرحوم آقا شیخ محمد جوادو آقای سردار معظم یادداشت فرمایند .

فراموش نشود . یک نفر اعضاء کمیسیون خارجه بجای آقای حکیم الملك یک نفر برای کمیسیون هدلیه بجای آقای مشیر الدوله دو نفر برای کمیسیون تجدید نظر در قانون انتخابات . یکی بجای آقای مشیر الدوله . و دیگری بجای آقای سردار معظم خراسانی .
سردار معظم - اجازه می دهید یک سئوالی از مجلس بکنم آیا قانونی است که با عدم اخذ حقوق مقام وزارت و مقام وکالت مانع الجمع نباشد یا خیر ؟
رئیس - این یک مسئله ایست که بالفعل نمیتوان حل کرد .
حاج شیخ اسدالله - اجازه می فرمائید .
رئیس - راجع به چه مطلب است .
حاج شیخ اسدالله - راجع بهمین مطلب بنده و جماعتی در چندی قبل پیشنهاد کردم که با محفوظ ماندن مقام وکالت بشود شغل دولتی اختیار کرد .
رئیس - عرض کردم این مسئله موقع دیگری باید حل بشود .
حاج شیخ اسدالله این بود که بنده پیشنهاد کردم این قانون مطرح بشود .
رئیس - این مطلب می ماند برای جلسه دیگر .

و ممکن است بعد از دستور جلسه آئینه گذارده شود آقای عماد السلطنه خراسانی - (اجازه)
عماد السلطنه خراسانی - از برای کمیسیون خارجه دو نفر باید انتخاب بشوند نه یک نفر . یکی بجای آقای مشیر الدوله و دیگری بجای آقای حکیم الملك
رئیس - آقای مشیر الدوله عضو نبودند بطور فوق العاده در کمیسیون بودند . آقای نصرت الدوله (اجازه) .
نصرت الدوله - راجع بمسئله دستور فرمودید گمان می کنم روز پنجشنبه بشود راپورت کمیسیون بودجه را جزء دستور گذاشت .

رئیس - اگر تقاضا شود ممکن است دستور جلسه آینده روز ه شنبه دو ساعت بفرمایند . دستور اولاً انتخاب یک نفر نایب رئیس . ثانیاً شور و دوم در عهدنامه حکمیت بین ایران و انگلستان .
حاج شیخ اسدالله - راجع به پیشنهاد بنده هم اجازه می فرمائید جزء دستور گذارده شود .
رئیس - باید آقایان در این بابت تأملی فرمایند بین خودتان مذاکره فرمائید بعد روز پنجشنبه اگر مجلس تصویب کرد جزء دستور می شود .
(مجلس دو ساعت از شب گذشته ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی موتمن الملك

جلسه شصت و دوم
صورت مشروح مجلس یوم پنجشنبه
ششم دلو ١٣٠٠ مطابق بیست و هفتم
جمادی اولی ١٣٤٠

مجلس مقارن غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملك تشکیل گردید .
صورت مجلس یوم سه شنبه چهارم دلو را آقای تدین قرائت نمودند
رئیس - آقای نصرت الدوله بصورت مجلس ایرادی دارید ؟

نصرت الدوله - بلی در صورت مجلس راجع بکمیسیون خارجه نوشته شده که بایستی پس از ختم جلسه بکنفر انتخاب شود در صورتیکه آنروز آقای عماد السلطنه خراسانی هم متذکر شدند که دو نفر باید انتخاب بشوند یکی بجای آقای حکیم الملك یکی هم بجای آقای مشیر الدوله که چندی قبل از عضویت کمیسیون خارجه استعفا داده بودند ولی بجای ایشان هنوز انتخاب نشده است
رئیس - هنوز کسر اعضاء کمیسیونها انتخاب نشده البته در موقع انتخاب دو نفر انتخاب خواهد شد .
آقای آقا سید یعقوب (اجازه)
آقا سید یعقوب - در صورت مجلس نوشته شده کمیسیون تحقیق انتخابات آذربایجان و کمیسیون تحقیق انتخابات فارس و قزوین در صورتیکه این عبارت صحیح نیست کمیسیون انتخابات غار و فسا فویه مطلق نیست بلکه راجع بتمام انتخابات است ؛
ثانیاً در چند جلسه اسامی اشخاصی که باورقه رای